

72.

IOANNIS
VERNERETI
PONTERLIANI

ANIMADVER-
SIONES

In Michaëlem Poletum artium liberarum
professorem Montanum.

*Ad eruditissimum & sapientiss. virum D.D. Claudium Fa-
rod, utriusque iuris Doctorem ornatiss. & Ecclesie
Bisuntinensis metropolitanae Cano-
nicum dignissimum.*

LVGDVNI,

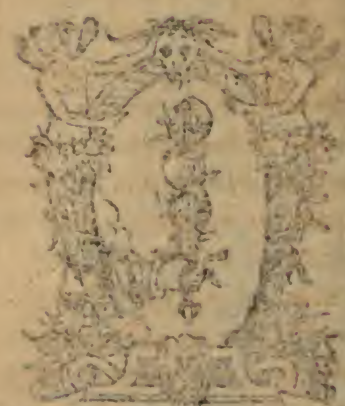
Apud Benedictum Rigaudum.

M. D. LXXV.

VERINER
PONTERRANI

IN OMNIBUS
LIBRARIIS

In Michaele Ponterrani studio libellorum
et libellorum Ponterrani
in Michaele Ponterrani studio libellorum
et libellorum Ponterrani
in Michaele Ponterrani studio libellorum
et libellorum Ponterrani
in Michaele Ponterrani studio libellorum
et libellorum Ponterrani

IN OMNIBUS
LIBRARIIS
M. D. LXXV.

ERV DITISSIMO

VIRO D. CLAUDIO FAROD,

Doctori & Canonico ornatiss.

Ioannes Verneretus

S. P. D.

*Q*uemadmodum tyrones, vir eruditissime, qui primum in castra veniant, ne rerum bellicarum imperiti à circumstanti corona possint iudicari, assolent mehercule ea quæ dimicandi arte didicerunt, intra vallum representare, nunc maxima corporis agilitate exiliētes, resilientesque, nunc audentius procedentes, seruatō motus & gestus æquilibrio, ensē in similes, & dissimiles coruscando vibrandōque partes, hastam ultro citroque in multiplices ictus concutiendo, & (si fas est) ferratas sudēs ocysimè personando, ut certissimum tanta velocitatis & fiducia pariant argumentum: sic mihi Neoptolemo in bonarum artium curriculo esset nunc faciundum, si tua dignitas, aut vitæ sanctimonia eo non videretur perturbanda, vel ipsa (& melius) materia suis hucusque eni-

*xa radicibus, nihil haberet supra se maius, nihil praeclarius, in quo id praestare quirem commodius: accedit & illud, quod tua Socratis innocentia, Platonis diuinitas, Aristotelis excellentia, prudentia Isocratis, iustitia Radamanthi, consilium Demosthenis, aut pietas summa Aristidis non longiore egeat verborum circumductu, sed tantum contenta sit ecclesiastica negotia (qua laicorum arbitrio non sunt committenda) dispo-
 nere, ut iisdem ita compositis quisque catholicus possit sese accommodare, te verò ita viuere, ut quaedam monimenta tuarum maximarum virtutum posteris valeas relinquere: quae omnia cum sint ad virtutem sic disposita, rectè tibi medius fidius procedent vniuersa. Tacebo igitur de tuis animi bonis quae sentio dicere, ne honestam corporis compositionem, quam pra te geris, silentio praevertam, propter quam hodie ab omnibus reuereris, de qua etiam si Aeschilus sententiam ferret, imperio dignam (nec temerè) iudicaret: laudaris praeterea propter illa fortuna bona, quae de die in diem, viduis & pauperibus scholasticis (quorum gemunt sub pondere membra) elargiris, ad imitationem Aristippi Cyrenaici, qui abiicit, quo humana vita consuleret, quidquid auri & argenti possidebat, idque cum sit mirificum & prope diuinum, de tua humanitate, iam verò audes dicere, quod pius*

Aeneas

*Aeneas apud Virgilium quondam dixit de
Didone i. Aeneidos,*

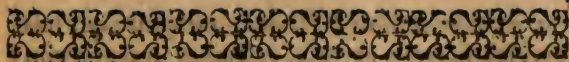
*In freta dum fluuij currēt, dum mōtibus umbra
Lustrabunt, conuexa polus dum sydera pascet,
Semper honos, nomenq, tuū, laudesq, manebūt.
Verumenimuerò (vir integerrime) valdè reformido, ne suspiceris figulum figulo libenter inuiderē, ideoque aduersum se canum more latrare velle: sed misera mea foret conditio, si tandiu resideret in voluptate, quandiu Poletus stare vellet in obscæno: qui nihil habens ponderis, nihil grauitatis, in officio assolet insanire, & inuerecundè se gerere iuxta vilitatem (homines etiam desidiosos excitantem) quam pro mercede superbit, & gloria-
tur ab unoquoque compilasse, qui verò nihil poterat, is solus erat calumnia proximus, quamuis longè sibi fuisset conducibilius tondere, quàm deglubere totum pecus: nam lupus fame insaniens oue vna satiatur aut altera: deinde auius in nemora proximiora se recipit, ubi prius caudam subiecit vtero pauitantem: & leo rugiens pradam adeptus modicam, ut capream fugacem, aut cernuum in cornua surgentem, cessat à venatione sua. A Poletō igitur libenter me reuoco, ne reliqua vita sua naufragia sedulo persequens, mei psum aliqua relatione odiosa implicē, deformesq, salebras in imo iecore sua turpitudinis patiar ia-*

cere: ideoque non ut figulus figulo (longè cum sint disparia vita, & consuetudinis officia) inuideat, nec quouis alio altercationum dissidio hoc habui, quod iuxta officium censerem sibi proponendum, in quo si quicquam fuerit deterius, tuæ mansuetudinis erit, & prudentiæ summæ non tam negligentia (à qua egregiis meorum præceptorum mandatis sæpè recessi) quàm iuuenili ætati ascribere, quæ aliquando ita effervesceat, ut exoptatum virtutis fastigium haud statim assequi possit.

Bene vale & sis fœlix. Datum Bononia Kalend. Aprilis,

1570.

Virescit vulnere virtus.

IOANNIS VERNERII

RETI ANIMADVERSIONES

in Michaelem Poletum, artium li-
beralium professorem
Montanum.

SI obiter tua quid temeritas, aut ignorantia, quæ omnibus est noxia, & potissimum doctis periculosa, vel potius malitia postularet, spectare voluissem: fecissem equidem (doctore omniū quos nunquam Burgundia tulit ineptissime) quod nonnulli sapientes & eruditissimi viri suadebant, ut te potius contemnerem, quàm his animadversionibus bardum irritarem. Verūmenimvero cū nulla pars tui corporis turpitudine carere videatur, mihi non solum amplissimus, sed iis etiam omnibus, quos lingue tuæ petulantia lacerare tibi voluptatis regnum fuit, tanquam plenus & redundans alucus relinquitur respondendi locus. Quod sit, ut inter alios cōticere haud debeam, cū mihi molestus ita quondam fueris, ut liberè Vernertum respirare non tuleris: respondebo tamen forminus vehementer, quàm à te sim laceratus, nec iste tuus color seruilis, nec dentes putridi, nec pilosa genæ à proposito Neoptolemum poterunt a-

uocare: cui necessum est loqui, tanquam qui sciat Amyclas silentio periisse, & cuius in pœna constituto conuenire, qui rectè ab alio punitur, aut ut ipse melior fiat, aut vtilitatem capiat, aut exemplum quoddam aliis exhibeat. Et ut sit tibi propositum quod in animo meo constitutum est, tria duntaxat (ne animus aberret suspensus curis maioribus) hoc in negotio facturum sum, primò tuā erroneam viuendi consuetudinem proculcare, & illico meliorem proponere, ut assuescas iracundiam maledicendique morē temperare, ne in maledicos videaris propemodū excandescere. Malum siquidem recens faciliè opprimitur, sed inueteratum fit plerumque robustius: adde etiam quòd maximum est cunctis in vita certamen propositū quo superemus vitium, virtutēque sequamur, cunctaque omnino quæ inter homines habentur bona, ut ipsi boni simus, sin minus, pro nihilo habeamur. Secundò, tuas de rebus friuolis ymbratiles altercationes, & adulterinas de philolosophia opiniones & sententias in mediū afferre, & è vestigio certis argumentis, & rationibus refellere: quòd si non præstarem, illis certè non viderer assimilis qui lucernæ ut ardeat lychnum satis emungunt, & manu contrectant, ceterum olei nihil omnino (quo magis ardeat) infundunt. Postremò, beatam eam fore iuuentutem quæ tuis non decipitur fraudibus & lenociniis prædicare, quibus omnia quæ sciebas etiam virorum illustrium calculis approbata, lancinasti. Nec temerè respondeas id te fecisse ad ipsius Aristotelis imitationē, cui solenne

lenne sæpe fuit Ideas Platonis labefactare. Nil enim vel saltem parum est aliquem reprehendere, & reprehensionis rationem non asserere. Mirum igitur non est quod in illis exercitiis generosum sane te primò exhibueris, & in iusto certamine frequenter defeceris. Qui semel vincitur, potest euentum aduersum imputare fortunæ, qui verò non tantum primo congressu, verum etiam secundo superatur, seipsum fateatur suis partibus & commodis defuisse. Tam molliter hoc agere, & in illis rebus exequendis tã pueriliter teipsum exhibere, non est ætatis quæ honesta sunt consideratis. Quo fit vt Delio quodã natatore indigere videaris, nõ qui in superficie natet, sed in profundũ se immergat, & illas densas tuarũ ineptiarũ salebras discutiatur, eo quia omnia à te parum intellecta conspurcare & contaminare consueuisti, vt solèt Harpyiæ Virgilianæ, si liceat falsa cum veris commisceri. Homo non dicitur magis sapiens quàm brutum, nec brutum melius sentiens quàm lapis, aut lignum: quoniam ea quæ comparantur non conueniant in eo in quo fit comparatio: tũ tamen in hoc cũ Harpyiis conuenis, quod omnia quæ attingis, obscena omnino reddis. Quamobrem dum per ætatẽ licet debeas illud Ouidij carmẽ corã tuis oculis semper proponere, & paulò altius in animo reuoluere,

Principiis obsta, serò medicina paraturus:

Cum mala per longas inualuere moras.

Sic igitur hoc principium ab accusatione tuæ temeritatis & ignorantie: vt quantus es à summo (vt aiunt) capillo, ad calcaneum vsque depingam.

Cur ita? res tuas (dices) habeto, mēque vt à tene-
 ris annis cōsueui, Germanis cyathillare sinas, cū
 valde sit arduum & difficile veterem canem loris
 assuescere. Eya age, forti animo sis, exinde credis
 quod in vnumquenque verè cordatum tanquā in
 blyteum te debacchari ferendum sit? cū iam il-
 los laudes qui nunquam brachia aduersus torren-
 tem direxerunt, & iis (quod est peius) ancilleris,
 quos odio habes. Quanam est illa tua cymbrica
 audacia? celtiberica fides? animosa Thraciæ sa-
 pientia? qua plus valet apud te quod violentia co-
 git, quàm quod præcipit verecundia? Ideoq; nul-
 lus hīc lenitati relinquitur locus, seueritatem res
 ipsa postulat: nam tantæ dementiæ diutius indul-
 gere, esset medijsfidijs incremētum adicere: cui
 si modum non feceris, periculum non mediocre
 erit, ne serpat malum longius quàm arbitreris,
 quod quidem cum nimia libertate lasciuiam pri-
 mō parit, deinde contemptum legum, post hæc se-
 ditiones, & extremam denique seruitutem. Vt eò
 vnde defluxit recurrat oratio, & vt ordo præscri-
 ptus obseruetur, Æmilianum illud gymnasium in
 quo dominium veluti quidam Radamanthus obti-
 nebas, pridie Kalen. Ma. magnò salo & fluctibus
 agitatū, dum iuueniles annos ducerem, offendi:
 cuius præforibus inscriptæ erant quædam qua-
 stiunculæ, quæ die solis (vt Ethnicorum more
 scripseras, vel scribi iusseras) hora quarta pome-
 ridiana agitarentur: quibus visis & lætitudinis, ego
 discēdi cupidus (absit inuidia verbo) statim gra-
 dum repressi, quamuis alio eundi mirum in mo-
 dum

dum me vrgeret occasio, illisque pro virili apprehensis haud languidior factus, meliora tenens in votis, dereriora in expectatione, te plurimū saluere iussi, & argumentis vltro citroque habitis tandem conqueuimus. In principio quidem nostrae disputationis satis aptus videbaris, paulatim ineptior, postremò omnium ineptissimus: tum quòd in nostris disputationibus vt plurimū certares authoritatibus, & nō rationibus & legibus: tū quòd tua verba cupressis similia aqua hærere mihi viderentur: intèrque tuos scholasticos, veluti frendentis bestiae clamor esset, qui per montes & speluncas horrèdum quiddam resonaret. Verū enim uerò minimè mirum est si quid tale acciderit. Vbi enim senes sunt impudentes, ibi adolèscètes sunt delibuti, & iuueniliter ferocientes. Si aliquam disputatione conceperas latitiam, decebat eam verbis exprimere non auium more corporis gesticulatione, qua feruere latè videbaris, & altercando quiduis producere, studiosorūque iuuenum ingenia à rectis studiis auocare. Quare iam verè possum & debeo dicere, mihi vnicam duntaxat virtutem inquirenti, nihil aliud quàm quoddam examen vitiorum apud te repositorum occurrissè, cum nihil pensi haberes, sed quocunque voluptas te traheret, prorumpares, & vnde cūque dolor retraheret, protinus aufugeres. Turpior is habetur (mihi crede) qui indulget voluptatibus, quàm qui succumbit vel minimis doloribus: quoniam non solum est viri fortis officium, metus & pericula superare, sed quasque voluptates coercere.

O misera

O misera vitæ tuæ conditio, quæ tandiu residet in voluptate, quandiu fortunæ poscit libido, & veluti lutulentus sus consistit in obscæno. Tandem cum rapidus Sol (orta enim occidit & aucta senescit) in occasum iret, epulû mihi præbere curasti, quòd tibi denegare, qui prius mihi confisus fuisses, nequaquam in animo tui. Verû vbi post epulas Cere & Libero læta mens diffuxisset, ioci tantum & assentationes posthabitis seriis in pretio erant: tum temporis irritans iram, titillans libidinē, soluens risum, effundens postea maximas tuæ spurcicie querelas: aquam loquendo **forbitare** videbaris, optarēque mortalium genus **clingue**, & infantis instar esse, & res ipsas pro voce hominibus fore, quo qui grauitate orationis præstarent, pro nihilo haberentur. Phantasiabaris deinde hominem sine capite, domum sine fundamento, bouem sine ventre, gruem sine collo, vallem sine monte. Quod apud me paulò altius repetens, seruire esse dixi amare delitias, & apprimere regium diurnis, nocturnisq; incumbere laboribus & vigiliis, honoremque tibi venisse intempestiuè, vt misera inter nos regnaret discordia, cum in aliquo non sit succus diuturnus, qui tam celeriter fuisset maturitatem assequutus. Tam enim magna (qualia te scire credis) vel temporis momento consequi, non humani est ingenij, sed diuinitus potius inspirati: adde etiam quòd ij qui tam præcoci ingenio sunt, præmatura morte (vt dicunt Phisici) occumbunt. Sequenti postea lumine sub gallicinium iam albescente die abire tentauij, sed repentè optimates

rotius

totius vrbs te conuenire sensi, qui maxima eorum bonitate, facundia, & eruditione, ibi me quandam vltra spem & expectationē protrahere moram impulere, factęque illico (quod vt verum est ita ingenuē fateor) fuerunt syngraphę, & sęra pœnitentia cœpit: quandoquidem vt funibus ligantur boues, sic verbis homines, iuxta illud,

Verba ligant homines, taurorum cornua funes;

Cornu bos capitur, uoce ligatur homo.

Id equidem parum est, nisi accederet illud maius quod est apud Ciceronem in oratione pro C. Rabirio Posthumo, nihil esse videlicet dementius quàm scientem in eum locum venire, vbi libertatem sit amissurus: quę reuera pretio nūmario non est æstimanda, vnde vulgò dicitur,

Non bene pro toto libertas venditur auro.

Volens enim magnam in illa porticu in qua verē es educatus docendi prouinciā suscepī, sed tuā viuendi consuerudinem primò ignorauī: quoniam te prima fronte electrum, postea quinta argenti temperatione mixtum animaduerti. Quam verē & sapienter dictum nunc video, quòd omnia quę primo aspectu pulchra sunt, haud sunt vtilia, testabitur Chorebus, non inficias ibit Eurialus, propter armorum mutationem. Accedit & illud, quòd velut dibaphus, orichalcum pro auro radiante obiciebas, mel in ore gerebas, & retrò mordere equis & velis perquirebas. Scribit Plato de legibus libro 8. quòd ledere quemuis nihil habet difficultatis, sed cuiusuis hominis est: at vtilitatē afferre, nequaquam cuiusuis est. O me miserum

& infel

& infœlicem, cui nunquam venerit in mentē flu-
ctiuagos nautas demissa bolide aut conto tentare
aquarum profunditatem; priusquam passis velis
se credant ventorum arbitrio: sed tui amicitiam
(cui voluptates præponere belluarum est extre-
mum) inierim, antequā multos salis modios te-
cum consumpsissem. Hanc rem pessimo exemplo,
peiore agressus consilio, macie virtute esto: vt sal-
tem apprehendas, quod quantum potui studiosos
adolescentes à te contradictoriè dissentientes, in
statum quadratum, animorumq; inutationem re-
uocauit: cum prouincię susceptę bonū fuisset (quod
non negasti) initium, melius medium, & optimus
finis. Ridiculum enim foret in aliquam rem la-
borem impendere, & nihil quod sit rectæ rationi
cōsentaneum efficere. Verum nihil probabas, nisi
id quod faciebat ad tuum palatum, Gryllum per
loca inculta & sterilia insequens, & veluti heluo
Ioui abdomini inseruiens, cum tibi mehercule
nunquam contingerit genium defraudare. Quod si
inficias iueris, nōne tanta vinolentiæ quotidie
insignia erant ructus graues, virus animæ, ventris
sonitus, ciborumque fastidia: ita vt modò hos,
modò illos (liceat te doctoreculum hīc appella-
re) discipulos, verberibus, pugnis, scipione, lapi-
dibus, & (difficile creditu) pugione cōtunderes,
ac nisi præsto adfuisses, fortasse trucidasses, vt tan-
dem tuomerēs virus conscientię tuæ. Præterea
tuis discipulis multa citra iudiciū imponebas,
& in tanta animi perturbatione nouas leges pro
arbitrio ferebas, in quibus constituendis peius est

errare, quàm hominem (vt inquit Plato) trucidare. Nec tibi vnquam venit in mentem apud Locros legem esse, vt qui nouam legem vult rogare, collo in laqueum inserto id facere iubetur, quòd si ea lex è republica esse iudicatur, solutus liberatur: si minus, laqueo constricto necatur: quamobrem nouas leges ferre non audent. Id si apud Burgundiones studiosissimos etiam obseruaretur, iam milles per Herculem periisses, aut à legibus innouandis, constituendisque tuam mentem auocasses: quòd postquam hucusque non intellexeris, facile quis perspiciet magnam circa te imperitià earum rerum extitisse, quarum te peritū esse oportebat, ne tantam in discipulos exerceres Dionysij Syracusani crudelitatem immanitatēque. O scelus, o mores, o tempora cunctis hominibus inaudita. An aliquid interesse censeres, utrū quis se conuertat in belluam, aut in hominis figura tantam belluę nequicquam cornuta gerat immanitatem? Sanguine gaudere, & vuneribus (mihi crede) nihil aliud est quàm abiecto homine in syluestre animal transire, & teneram aetatem quæ à lachrymis vitam auspicatur, propemodum enecare. Iuuenilis enim aetas non est graui doloris artificio, sed exemplo potius & opere valido ad optimas quasque artes & disciplinas aliquibus irritamentis prouocanda, iuxta illud quod est tritum & decantatum in scholis grammaticorum,

Dant crustula blandi

Doctores, elementa uelint ut discere prima.

Id postquam non feceris, tuæ ceruicis vinculum

denotat

denotat luminis orbitatem, & vegetę rationis impedimentum. His de rebus plura verba non facio, vt ad tuam docendi methodum infinitis propemodum inuolutam tenebris me conferam, quę rerum duntaxat superficiem tractat, nunquā profunditatem disquirens, & ex hallucinanti & plumbeo Epicuri ingenio multa (sicuti præstigiator) studiosorum adolescentum ingeniis proponens, quę non sunt in esse, quod idem vel simile est, ac si aquas cribro gestare eos coegisses. Hoc agere, humani non est pectoris, sed ferrei potius & adamantini, & quędam profectō friabilis mollietis. Istud vñum negare minimē debes, nisi omnia negare consueuisti; nam in eo quod sciunt, omnes non possunt discrepare: & recordare quōd factum etiam pretextu inualidę dispositionis infectū esse non potest, vnde scribit Aristoteles lib. Ethico. 6, Deus hoc solo priuatur, infecta facere quę facta sunt. Insuper quale illud tuum est dicendi genus, turgens, lasciuum, & inani iactantia & exultantia plenum; in quo si Pompeius te audiret, talentum tibi dono dare recusaret, cū modō affirmes, quod paulō antē negasti, & rursus neges, quod prius affirmandū esse duxisti: quo modo haud potes mehecule reprehensionis periculum euitare. Dices fortasse in magnis rebus difficillimū esse omnibus (aliis alia præsertim sentiētibus) placere posse. Hoc esse verissimum quis non videt: verū tuę ne res magnę dicende sunt, quōd supradicta præstiteris, & nunquā inuentor fueris alicuius ordinis siue dispositionis, nec consilium (quod est prudentiæ

prudentiæ defectus) prius actione constitueris, facili credulitate ad falsa prolapsus, & ignota pro veris tenens: omnes quamuis virtutes & vitia sint in nostro libero arbitrio, quod ni ita se haberet, non esset docete opus, ut vult Aristoteles, sed omnes fierent boni aut mali secundum illorum temperamentum. Nec necessum est ut ab hac sententia Platonis auctoritas nos auocet, qui credidit quod per studium & exercitium in nobis scientia non causabatur, sed tantum impedimenta removebantur, & homines quasi in notitia eorum quae naturaliter sciunt, ex impressione formarum separatarum reducebantur. Ideoque te vehementer hortor monereque, ut dum per ætatem licet discas sapere, & cum ratione loqui, ne homines qui tibi æternas inurere maculas exoptant, quas reliquum vitæ tuæ curriculum deletere vix ac ne vix quidem posset, istud hilari ore cantillantes animaduertam;

Asperius nihil est humili cum surgit in altum.

Nullis enim fortunæ bonis (quæ virtutū sunt instrumenta, ut vult D. Ambrosius) tantas tamque præclaras res Lutetiæ Parisiorum peregisti, ubi Spartacus (ut ais) inter famulos vocabaris. Nescio an id citra iactantiā dicas, vel mentiendo erubescas: si enim ita se haberet, in dubium quis non reuocaret, quin tibi fortuna arriserit, & sic paupertas profuerit, sed à tali prodesse libera nos domine. Quod si ignorantia quadam illud tibi assumas quod est apud Ciceronem, Si maiores noti non fuerint, à me accipiant initium memoriæ suæ: qui & si quodammodo noti extiterint, nonnulli tamen me non admodum aduersum in ferendis calculis habituri

sunt qui sperant maiorum tuorum triumphos & honores (si qui fuerint) per te cessaturos, illorumque nomen quaecunque sit ad interuentionem tua impudentia petuenturum. Nec tibi obijcio quod à natura processit, nā Demosthenes scribit, Mihi quidem ob paupertatem quis vituperandus non videtur, nec ob diuitas extollendus: hoc est, natus sis pauper an diues, ob id calumniam pati nō debes: sed quod tam male hucusque te gesseris ut in nihilum tuam familiam deduxeris. Aduersum me forsan insurges, & vna cum M. Tullio gloriaberis, & dices, Satiū est me meis rebus gestis florere, quā maiorum opinione niri, & ita viuere, ut ego sim posteris meis nobilitatis exemplum. Equidem verē flores, non tamen in Gallia aut Burgundia nostra, sed in Cræta, vel Sardanapali Assyriorum regis aula: quoniam quæris quod extrema est demerita: sapiens cum non sis videri tamen velle, aut ex libro alicunde doctus, aut in medicamenta delapsus, medicum te factū esse putas, cum nihil aut saltem parū in arte scias: veluti medicus ille Empiridicus qui citra medici rationem multoties exercuit medicinam, propter quam impudentia & illiberalitatis accepit medelam. Est & illud quod turpe sit seni, aut homini senectutē (ut ait Seneca) prospicienti, ex commentariis sapere. Prō, Dij immortales, vbinam gentium sumus? quos hominiones (quorum forma arboribus luci nunquam erit cōparata) doctorculos habemus? qui eorum sublimitatibus reipub. academias alijs dogmatibus, & antea inauditis his præsertim reipub. miserrimis reipub. reipub. tendunt, ut cuncta se-

puerascere videatur quod monstrum apparet esse horrendum & ingens. Quamobrem bene actum esse cum nostra Burgundia omnes censere debet, quod ea duos tibi per omnia similes homunculos non genuerit, vel si genuerit haud educauerit, quorum loquacitatibus & illecebris inuentus omnis in valde magnum (cui maximo mei multorumque fastidio) ire potuisset precipitum. Inscius quod doceat, in compositus componat, ordinatque inordinatus, & qui imperium non est passus, pro suo iure, etiam in magnis scholis velit imperare. Melior est (mihi crede) qui peccauit, & poenituit; quam qui nunquam peccauit: scit enim peccantibus condolare, & eos ad veritatem reuocare: meliusque hominis voluntatem ex facto quam ex verbis cognoscimus, quia multa dicimus quae non facimus. Qui vult docere, debet multum discere, multum autem discere est per totum tempus vitae suae: nam qui parum studet, parum proficit: & qui non facit quod facere debet, videtur facere aduersus ea quae non facit: & qui facit quod facere non debet, non videtur facere quod iustus est. I. qui non facit. ff. de reg. iur. Quod cum ita sit, nunc verè possum dicere, quod quondam Romani de lata Agraria lege, feras videlicet & bestias, lustra, rectum, spelūcas, cubilia, quod se recipiant in quibusdam Burgundiae scholis habere: illis vero qui quotidie pro eius conseruatione labori non parcunt, diu noctuque inuigilant, praeter aërem ignemque nihil in Burgundia esse. Praemia enim quae studiosis debentur, fere aliis, aut assentatoribus, vel sycophantibus, aut omnino indoctis siue imperitis tribuuntur.

Venio nunc ad illas densas tuarum quæstionum ambiguitates ac tenebras à te pulchrè satis, sed parum accommodatè excogitatas, in quibus ita te gerebas ac si nullus sub concauo lune tibi fuisset responsurus: eas suscipere tuæ voluntatis erat, susceptas verò adimplere summa necessitatis. Vt enim fruges aëris temperie liquidiorèque celo exuberant, haud secus bonæ artes eximiaq; ingenia, benignitate, honorificentia, humanitatèq; regia ad summū virtutis fastigium vocantur: contraque inuidia, sordibus, & (vt vult Plutarchus) morositate eorum qui rerum potiuntur, languescunt & restinguntur. Quā malè igitur tui similes sibi consulunt, qui statim labores non superant, sed hiantes & oscitantes degunt in otio & illecebris, quibus sublati cupidinis arcus pereunt, iuxta illud,

Otia si tollas, periire cupidinis arcus.

Ibique amorē nimium de suis rebus contrahūt, licet seipsum neque sua amare oporteat eum qui in magnum virum euadere volet, vt ait diuinus ille Plato de legibus libro quinto: sed ea tantum quæ iusta sunt, & recta, siue ea apud seipsum, siue apud alium magis peragantur: propter enim vehementem sui ipsius amorem multis contingit, vt quis imperitiam suam putet esse sapientiam. Vnde cum nihil sciamus, confuso ordine nos omnia scire putamus, qui postquam semel est inordinatus, alia quæ ordinata sunt confundit. Itaque vt paucis (ô Polite amantissime) quod sentio dicam, iam sopitos diūque extinctos errores tuos grauissimos deceret & cōueniens esset in lucem reuocare, nisi

animad

animaduenterem legi apud Platónem quòd res incurabiles, & in peccato omnino progressas non est iucundum vituperare. Ideoque conabor recentiores duntaxat in medium producere, in quibus tuam socordiam hebetabo, tibi que viam virtutis facilem pro mea virili proponam, quantumvis suapte natura difficilis sit. Vnde Hesiodus ait,

Sudorem at Diui uirtuti præposuerunt

Immortales, longaque & ardua stat uia ad illam,

Aspera primum, at ubi uentum est ad summa, repente

Fit facilis, posthoc, quantumvis difficilis sit.

Dabitur igitur hoc quod sequitur in modum præuiæ cuiusdam inspectionis, in quo ne videar tua dicta aut facta tantum corrigere, cum his propria conferam, in quibus si grauius peccatum quam in tuis committatur, duplici de causa videbor excusandus: primò, quòd in ea adhuc sim ætate constitutus in qua homines si quid peccarint, veniam consequi facile possint: secundò, quòd peccatum tribus duntaxat modis admittatur: nam aut ignorantia, aut infirmitate, aut studio siue voluntate perpetratur: & grauius quidem infirmitate quam ignorantia, sed multò grauius studio, quam infirmitate peccatur. Si peccaui, ignorantia quidè id feci, tu autem studio & voluntate: ergo vides, te grauius deliquisse. Adgredior propositum à virtutibus cardinalibus, quæ quidem quatuor numero sunt: Prudentia, Iustitia, Fortitudo, & Temperantia: vel ordine alio: fortitudo, videlicet, temperantia, iustitia, & prudentia: primo modo eas sic collocauit Cicero in lib. de officiis: secundo autè Aristot. in ethicis. Nunc non agitur quis eas me-

lius ordinauerit, sed an illas omnes complectatur Philosophia moralis. Id quātum sit verū, suspicor neminem reuocare in dubiū. Disputationis tamē causā qua lienem exercere gaudebam, hæc habui quæ tibi obiicerem: quod latius patet, non potest cōprehendi ab eo quod minus latè patet: at iustitia latius patet, quā moralis philosophia, ergo ab hac illa non potest cōprehendi, negata assumptione, huius probationē hoc modo subieci, Iustitia omnes virtutes cōplectitur, at moralis philosophia omnes virtutes non complectitur, ergo philosophia moralis non tam latè patet q̃ iustitia. Negare propositionē nulla distinctione adhibita audientium ora non erubui, ideo cū opus non est aliqua probatione syllogistica, in museū illico properaui, & Aristot. locum tibi digito demonstravi vbi dicitur cap. i. lib. 5. moralium Nicomachiorū,

Iustitia in se virtutes complectitur omnes.

Vel si mauis Ioachimi Perionij viri vndecunque doctissimi versionem,

Iustitia in se virtutes continet omnes.

Nos autem dicimus quòd iustitia dicitur natura lex, cuius cōplexu omnis virtus clauditur, vnoq; illius nomine omnes virtutū species continentur, vt inquit D. Ambrosius: altera quædam est, quæ cuique pro dignitate tribuit: alia rursus quæ ad cōtractus conuentionesque hominum refertur, omnib;que quod suum est ex æquo impendit. Vnde excellentissimus Iurisperitus Vlpianus ait, & post eum Iustinianus titulo suarum institutionum Imperialium primo, quòd Iustitia est constans & perpetua voluntas ius suum vnicuique tribuendi. Hæc

omnia

omnia & multa alia decebat te virum plusquam
philosophum præmeditari ad solutionem mei ar-
gumenti. Nam scribit Aristor. lib. 7. ethicorum;
quodd dubitationis solutio, est veritatis inuentio;
Quàm (Dij meliora) pulchrum fuit digito tibi
hallucinatio significare, & dicere hic est Aristotelis
locus, cui negotium & controuersiam facessamus;
quem quidem ubi primum animaduertisti, turbu-
lenta tua vocis priuatione statuam aut statua si-
milè te ipsum exhibuisti, tum ab auditoribus tuis
tantus manuum ad se inuicem complosus, tam
magnus pedum strepitus extitit, vt si quādā aues
supervolassent, aëris incisione proculdubio conci-
dissent: dicebantq; paruo pedi (ô Polete) magnū
calceum hunc imposuisti, vel Colossi ornamenta
pumillo induxisti. Quæ sedes, aut regionum extre-
mitates erunt, in quibus huius rei impressa non
sint vestigia? De iis nihil dico (ne obducta videar
refricare cicatricem) quæ tibi venire in mentem
certò scio. Hoc vnum tamen recordare quod obli-
uisci haud potes, ne rerum superficies, sicuti ser-
mones atramento seminati loquantur, & se defen-
dant. Vanū enim est & non durabile quod in aqua
scribitur, & per atramentū veluti seminatur: præ-
sertim cum non sit valde arduū & difficile, iuxta
illud fucum adiicere, nimirum cæcutientibus tuis
palbebris falsum pro vero imponere efficta pau-
lulum & adubrata eius specie & figura. Ouidius,

At mala sunt iucina bonis, errore sub illo

Pro vitio virtus crimina sepe tubi.

Si recordari haud possis, medium quæras ordina-
tum per quod in illarum rerum irritamentum de-

uenias. Verùm hac de re forsan intumesces, & disces quod Plato scribit beatas illas esse ciuitates & academias quas regūt philosophi, aut quarum rectores diuina quadam sorte philosophantur. An tu ne philosophus? qui supradicta protuleris, & à perfectò syllogismo enthymema secerne-
re nequiueris? cùm temerè coram tuis discipulis, quibus sæpenumero obieciebas vera pro falsis, & falsa pro veris, certum discendi modum nō habentibus, sed etiam coram viris non mediocriter eruditis (à quibus dissentire maximum erat tuæ temeritatis, & ignorantix signum) affirmares viros eruditos decere enthymematibus duntaxat differere, & minimè syllogismis rudioribus philosophis tantummodo accommodatis. Postquam illud intellexi, tibi ad stipulari velle dixi, modò doceres qua methodo & via id citra maximū laborem posset effici, tum hæc euomuiſti, Ego bene hoc modo disputarē, si adessent hīc viri docti qui me intelligere possent. Hei misero mihi, quid ais bone vir? an cōuiuas in te vnum oculos conuertere, & Boethium philosophorum inter latīnos luminare magnum, Trapezuntium & Titelmanum (quos cogitatione tibi in mediū illi produxerant, vt si esset opus tantis viris negotium facesserēt) his tuis temerè dictis reclamare nō sentis? qui eruditi sapientesq; philosophi si aliqui quōdam extiterunt, ab omnibus vel sapientibus fuerūt appellati? Quod nisi etiā ita se haberet, toties te superasse (absit vt laus sordescat in ore proprio) nō me puderet dicere, quoties Siracusanos Atheniēses Cecropidē: si negaueris, quod enim nescis id esse negandum

gandum credis, hæc insignia erunt quod à phalaratis equis ad arcadicos asinos, hoc est, ab ordine summo ad infimum vsque vi disputationis, & persuasionis efficacia remiserim, quod breuiter prætereo: nam

Occidit miseros crambe repetita magistros.

Diciturq; vulgariter quòd nihil est peius insipiente fortunato, qui nisi quod ipse facit nihil rectum putat, præsertim iuxta illam vt tibi videtur fœlicitatem, quæ postquã te cõplexa est, prorsus insanire fecit, & in quodlibet vitiũ nefandissimũ deuenire. Hoc mirari nõ debemus: quoniam Plato refert ex sententia cuiusdã poetæ li. 2. de repub. siue de iusto,

Mortales uitium penitus labuntur in omne

Præcipues, quoniam facilis uia ducit ad ipsum,

Hoc quia uel nobis iam tum nascentibus hæret.

Virtutem antè ipsam Dij præposuere laborem,

Difficilesq; uias cunctis adeuntibus illam.

Itaq; vt vnde est orsa eò reuertatur hæc de enthymematibus disputatio nostra, vellem equidem aliquantis per tecum Socratico more agere, & ab enthymematis definitione primordium ducere (nam legitur apud Cicer. li. 1. de Offic. quòd omnis questio debet à definitione proficisci, vt intelligatur quid sit id de quo disputatur) quidque sit enthymema petere. Ridebis fortasse, & istud puerile nimium & ridiculum exclamabis, quæso recordare, quòd iuxta pueros puerilia duntaxat tractanda sunt, & idiotas (qualem te viua voce profiteor in rebus philosophicis) qui ad aliquem modum volunt iudicium ferre de his rebus quas intelligunt. Dico igitur quòd à summo philosopho datur hæc

enthymematis definitio, Enthymema, est ex icotibus & signis imperfectus syllogismus, constans duabus expressis partibus, & alia facilitatis breuitatisque causa in animo subicitur, hoc modo, Michael Poletus malè est in philosophia versatus, ergo verè & cordatè non poterit de philosophia disputare: cùm disputare sit purum, & (vt scripsimus in nostris scholiis philosophicis in artem differendi) putum facere, id est, purgare, & superflua amputare, vt ab agricolis fieri solet in stirpibus & plâis. Aut hoc modo, Michael Poletus nec bene consulit quid in re sit, nec bene monenti obedit, ergo est vir extremi ingenij: vel Poletus temporibus seruire nō recordatur, ergo reslare vult aduersus venti flamina. O Polete Polete nigre gallinæ fili, cristas posthac erigere noli, demissa est enim superbia galli, & alæ eius ad terram sunt depressæ, qui sicuti leones irati iubas erigunt, ita per furorem motu capitis comam rotantes vlulatu futura prænunciant. Vnde Lucanus,

Crinemq; rotantes

Sanguineum populis ulularunt tristia Galli.

Ne suspensum diutius animum retineā, inueniendō iudicandōq; licet vltèrius diuagari, quoniā fas est in hoc opere nihil omnino intactū relinquere. Verū priusquam ad scopū rursus arcum dirigā, mirum in modum exoptare hīc adessent auresq; arrigerent studiosi adolescentes, quorum partes tueor aduersus istum Zenonē nouissimū, qui emulatione alterius simulata in suā Stoa verborum nouitate delectatus, multa in omni philosophia prouirili conatur permutare, vt aliam quandā philosophandi

sophandi rationē, & à Peripateticis remotissimā
procreare videatur. Pessimis enim in præfatione cu-
iusdam dialectices euomuit ipsam dialecticā ab
omnibus philosophis vno modo eadēmq; rationē
esse definitā, artem videlicet de qua; re differen-
tem. Prò, dolor, in speluncā Cyclopi (inter Cyclo-
pes cum multa esset cōmūio, nullum quoque ius
ab iis cultum fuisse Poëtę tradiderunt) vt quon-
dam Vlysses redire velle, ô magistelle sophista bar-
bare mihi videris, vt pileū aut cingulū illic obli-
tum repetas. Cur ita? dices, nōne à tua Stoa rece-
dis: quoniam Zenonē Stoicorum principem affir-
mantem dialecticam, esse bene dicendi scientiam,
nō recordaris: definientēmq; bene dicere vera &
cōuenientia dicere, proinde dialecticū & philoso-
phum idem esse voluisse. Nec etiam animaduertis
Platonem methodum diuidendi disciplinis pluri-
mum cōducere ratum, dixisse dialecticā esse orga-
num, siue instrumētum diuidendi vnum in plura,
& plura colligendi in vnum: quarū sententiarum
neutra (vt te aliquādo mendacij arguamus) pro-
batur Peripateticis. Nam cōtra Stoicos volunt dia-
lecticū falsa dicere, modò sint probabilia, sit e-
nim plerūque, vt falsa sint probabiliora veris. Ad-
uersus Platonē asserunt non solum cōponere & di-
uidere officium esse dialectici, sed etiā ratiocina-
ri. Quæ definitio mirè quadrat cum nomine diale-
ctices, quę à differendo dicta est: à logica re & de-
finitione non differens, sed (vt secus ô trium do-
ctor literarum es arbitratus) duntaxat vt nomen
cōposita, & simplicis figurę: vel si mauis, vt nomē
antiquius vnum, & recētius alterum: quorum & si
nomen,

nomen, materia, & finis à ratione veniant, vno tamen modo differendi facultas ab omnibus definita nō fuit. Quò fit, vt non paucos delirantes, & à recta linea exorbitātes viderē, sed qui magis deliraret, quàm tu, nemini adhuc credo cōrigit. quod minimè mirum est, cū tibi solenne semper fuerit errores grauissimos effundere, nulla prorsus rectæ elationis habita ratione, proinde necessum est falsarum opinionum pessimorumq; morum te venena combibere. Ridiculis studuisti, in seriis ideo es deridendus: nam nos tales esse oportet, quales haberi volumus, ne pro detractō fūco & gloria malè affectata, maximam, vt ait Socrates, repute- mus ignominia. Poëta id etiam iubet, cū docet quòd non tantū in factis, sed in dictis decorum seruare oportet, vt vnusquisque pro cōditione sua verba faciat, vnde versus,

Intererit multum Dauid ne loquatur, an heros,

Maturusne senex an adhuc florente iuuenta

Feruidus, an matrona potens, an sedula nutrix,

Mercatorq; uagus, culiorne uirentis agelli,

Colchus, an Assyrius, Thebis nutritus, an Argi.

Perseuerans in illa auditione, duplicem neoterico iudicio affirmasti esse dialecticam, naturalē vnā, artificialem alteram. Prò, miserum me, siccine dialectice noster hariolaris? Quid igitur (fortasse respondebis) nōne harum altera reperitur in hominibus peritis & imperitis, ergo naturalis? Si ita doctorcule assuetis enthymematibus tuis ratiocinaris, Plittaci more verba non intellecta fundis. Verū præcepta quædam habeo, quibus tuis dictis hoc modo repugno, cū dialectica

ratio

ratio sit diligens differendi, diligenter autem differere nemo possit qui naturam tantum ducem sequitur, neque adhibet artem. Aliud enim est ars, aliud natura: illa, à natura ortum habet, hæc, ab arte perficitur: ad naturam igitur quo modo queat transferri non video. Nam qui latinè loquitur, non statim censendus est grammaticus, neque qui dicit, orator: ut neque qui disputat, dialecticus: nisi id ex arte faciat, quæ quidè oportet, ut in hoc naturam imitetur, ut omnia quæ agit, propter finem agat: prout est apud Aristote. lib. 2. de arte poetica. Quod cum ita sit, ea quæ diximus si diligenter crebroque animaduerteris, manus ultro dabis, cum fluitibus nonnunquam obtemperandum sit: tuasque actiones, decreta, & instituta quæcunque illa fuerint, meæ posthac adscribes opinioni & sententiæ. Quod quidem nisi mandare executioni velis, pro tanto beneficio quod videlicet ab errore ad veritatis indagationem pro viribus reduxerim, mihi saltem gratias habebis. Nec pudeat te vitæ, id à iuvenē (qualem & meritò me esse dicis, sed aliquando cum tua barba plus te decipis, quam ego cum iuventute mea) quod nondum nosti, nunc intelligere, ut nulla posthac ansa subsequatur qua à te morte solito queam dissidere. Si autem mœrore & invidia quæ dolor est ex aliena fœlicitate, ut peruicax perfusus sis, tuasque sordes & ineptias helleboro nondum purgaueris, veluti bardus aut tumultus factus maximas in me excitabis tragedias, sed congratulabor Virgilio dicenti,

Forſan & hæc olim meminiffe iuabit.

O paſſi grauiora, dabit Deus hi quoque finem.

Durate

Durate, & uosmet rebus seruate secundis.

Adde etiam quod illis rem haud sanè alienā, sed tuam potius perditum ibis, quod quidem in admirationem nullus reuocabit, cum nulla ad calamitatem siue miseriam, tam prona sint ingenia, quam eorum, qui genus fortunamq; suā animis non aquant, quia virtutē quē non habet inimicum praeter ignorantē, & alienum bonum oderūt. Istuc est sapere o Polote, nō quod ante pedes modō est, videre, sed etiā illa (ut ait Terentiū) quē futura sunt, prospicere. Et Lactantiū ait, opinari scire quod nescias, non est sapientis, sed temerarij potius ac stulti, res cum sint hominū status, memoria praeteritorum, scientia praesentium, & prouidentia futurorum. Quorum omnium in te per Herculem nullum reperitur vestigium, veta negligēte, & deteriora assumēte, quare hoc iam mihi videtur dicendū, *Qui uidet uulnū, & sumit deteriora.*

Absit ei radius luminis, absque mora.

Praeterea est illud quod noctuis & vespertilionibus si ualde similis, quippe qui lumen diei lucidissimum agerrimè feras, noctis autem tenuissimū lumine gaudeas, secundū quod philosophiam contemnis, valere tamen eam sinas: si uero meliora inueneris, illa in honore habeas, quoniam de ea loqueris, veluti ex altera specula inspexeris: nos autem exactius nouimus, eo quia experientia fecimus. Iustum est ergo semel in manum suscepimus calamus tātisper nobis inseruat, donec quoad poterimus ad summum tuā impudentiae fastigium peruenierimus. Socrates etenim semper consuevit de quacūq; re disputaretur, disputationis

socium

socium eò perducere, vt totius vitæ suæ redderet
 rationē, quasi innuere volens quòd aliena frustra
 cognoscimus, nisi nos ipsos cognoscamus. Vnde
 dicebat Apollo *γινώσκεισθαι αὐτὸν*, hoc est, nosce teip-
 sum. Si te tuumq; scire iam antea vti decet agno-
 uisses, nostras annotationes cum Theagēni Plato-
 nis in tua schola interpretaremur reprehendere
 haud laborasses: quoniā ex sententiā Marfilij Ficini
 viri sanè doctissimi dicebamus iuxta adhibitū ser-
 monem, quòd lex est vera gubernandi ratio, cuius
 quatuor sunt species, diuina vt prima sit, secunda
 coelestis, tertia mouēs, quarta humana. Qua de re
 vide eundē in argumento quòd edidit in Minoem
 Platonis. Videris tamen quodāmodo excusandus,
 cui auctor tantus adhuc sit incognitus, ideoque si
 Alcibiades nunc videret, pugno te percutiens sta-
 tim à tua schola recederet. His de rebus haud li-
 cet maiora dicere, ne detur sanctum canibus, im-
 piumque est mysteria philosophiæ (iuxta Lysidis
 Pythagorei dictum) cum his cōmunia facere, qui
 ne somnare quidem animi purificationem potue-
 runt. Præterea elenchos sophisticos iuxta meas po-
 sitiones citra viri sani iudiciū adductos, compro-
 batosque, vbi cum specimen tuæ virtutis ederes,
 & de corpore physico, diaphano metaphysico &
 mathematico disputares, vtinam ad grammaticam
 inuerecundè nō deuenisses, tum hominibus res-
 rūmq; inanium doctorculus (de circūstanti, vbi
 rona non fuisses appellatus), nec illud Fausti di-
 ctum tibi fuisset propositum, qui tanta contumacia
 i. Sicut ora obuiuant clamantes uoce sophistæ, ut hōp
 suppli. Dum leuibus nugis tempora uana terunt. osia A 112
 109

Nec

Nec ob tantum dolorem conceptum eorum aures
postea lancinasses. quæ defendi canum moribus
non potuerunt. Nunquam alio modo te excitabis?
indocilior cum sis graculo? raucior perdice? & in-
geniosior cane? Sed tuam scientiã (ne dicam igno-
rantiam) veluti quandã Salaminem triremem ad
res maximas , opportunissimaq; tempora reserua-
bis? cum malum equidem sit militibus armatis &
pugnantibus; triremes in mari habere preparatas;
& iam vno pede ad illam ferrugineam Charontis
cymbam claudicare videaris? Verum antequã mo-
riaris veluti languescens aliorum concitatus auxi-
lio, munitusque consilio, aliquẽ iam herbescentem
lapidem mouebis, vt adhuc tecum semel vel ite-
rum rhetoricari , aut (vt ita dicam) dialecticari
velis & possis. Quantum gaudij id mihi allaturũ
sit si arbitrareris, hoc anno (cum insanire quota-
nis tibi solenne sit) sententiam mutares , subse-
quente nouum monstrum pariturus. Quare à Pe-
dareto illo valde dissimilis es , quoniã omnibus
in rebus primus haberi vis; ille secus: nam inter
trecentos viros probos suæ vrbs non electus
(qui honor in vrbe primus erat) hilari ac ridẽs
abibat; reuocatus ab Ephoris & cur rideret roga-
tus, quia gratulor (inquit) ciuitati trecentos vi-
ros quàm ego sim meliores habenti. Sic est, sic se-
res habet; vt animi constituti proprium sit lætari
rebus bonis, & dolere contrariis, & vnus dies læ-
pientum plus pateat (vt inquit Posidonius) quàm
longissima ætas imperitorum. Non reprehendõ
quoddã vinci & superari tibi sit turpissimũ: nam di-
cit Aristoteles in Oeconomicis quoddã vnusquisque
per

pergrauiter fert honore suo priuari, vincere verò & superare summum bonum, quasi adhuc nescias gloriosum quidem esse vincere, & nō indecorum in campo dimicantem occumbere. Tace igitur bone vir, quiescas vnūquenque tuæ ceruicis volubilitate & impudentia contundere, officiūque tuū in otio & animi tranquillitate (nam primū argumentum compositæ mentis est posse consistere, & secum morari) perage, ego meum incipio: nec id sine eruditissimorum præceptorum mandatis facio, mihi frequenter proponentium illud diuini Platonis, melius videlicet esse pauca quædam ordinatè & lucidè proponere, quàm multa sine ordine conuoluta aduersus impudentes producere. Tuæ ne aliquando modus erit philologiæ? num cessabis? num quiesces? num aliquando ociaberis? Stulti cum sint prudentibus viris maiori emolumento, quàm prudentes stultis? Dignus equidem mihi videris, vt victus quotidianus in Prytaneo publicè tibi sit exhibitus, canesque (si fas est dicere) in Luculli Apolline cum Pompeio & Cicerone: quia si rerum factorūmq, tuorū rationē redderes, hoc vnum per Herculé haud omitteres, vocatum, aut cōtra, ad cœnam nunquā venisse postremum. Postquā hoc tibi tanquam vitium obici senties, licet valdè arduum sit, & difficile ad ventrem auribus carentem verba facere, tanquam immanis belua vociferaberis, vestem ab humeris reiciēs, femur percuties, & per pulpitem insaniendo excurrere incipies, & à te

Velut agri somnia uitæ

Fingitur species, ut nec pes, nec caput uni

Reddatur fama.

Et debacchationes, dicacitates, cātus, saltationes, procacitatē suę quorundā discipulorum tuorū occupabunt tuas ædes ad æstatē cōpositas, & hyeme inhabitabiles, quę aliquando (si eo pede quo cœpisti pergere non desinas) in fiscum redactæ erūt, præconūmq; vocibus subhastatæ. O fortunate, nescis adhuc quid dispendij præterieris, qui nunquā mare es ingressus. Furori tandem tuæq; dementię locum dare volui, licet tibi longē cōmodius extitisset parti imperare, quā præter æquum & bonū omnia (rectę siquidem electionis peritia cunctis rebus artibúsq; est præponēda) obtinere, ideoq; illud Euripidis satis oportunè mihi licebit dicere,

Rebus tibi quandoque aliter cadentibus

Optabis esse tu n tibi talem uirum.

Itaq; cum maximo nō tantū tuorum, verū etiam optimatum mœrore & fastidio in paternas ædes me ultro recepi, magna parte meæ mercedis à te denegata, in quibus pax, otium, animi trāquillitas (quoniā iis qui ad summum bonum peruenire cupiunt, non scientia, ingeniūq; exercitatione tantū est opus, sed etiā, ut ait Proculus, firmitate, quiete, & animi tranquillitate) nihil aliud exoptabant, quā ut tibi mens sana reuiuensceret in corpore sano, ut in me adeò deliquisse tandē cognosceres, quo erga alios te postea fœlicius exhiberes: quandoquidem illud sit ingenium laudabile, in quo arescentibus viriis, virtutes cōtinuò florescant. Sic igitur cōstitutus quædam sollicitudo mirum in modum vrgebat ingeniū, quę veluti tinnitum reddebat ad multum temporis resonantem, quem cū haud

haud satis cōmodè apprehenderem, eóq; valde sollicitus, à Vercellarum nundinis rediens celeriter parens, literas mihi porrexit perlegendas, quibus in superficie visis tota facies ruborè illico cōtraxit, quāuis mihi bene essem conscius: illis tamen lectitatis animum parumper recepi, agnoscēs charissimi fratris, qui tum Diuioni degebat, & literis incūbebat, vires corporeas diuturno morbo duntaxat esse remissas, & languidiores factas. Acceleravi gradum sic iubente patre, & illuc me cōtuli, postquam Pefmas in recta via constitutas offendissem, ibiq; morā quandam cum amicis & familiaribus cōtraxissem: vbi tecta, parietes, tuę (vt ita dicam) discholę ingentia ex imo fundamēto adhuc emittere suspiria intellexi, tum dolor recruduit pręteriti mali pręsertim recentis auditione. Iacentes non sunt vrgendi, nec afflictis est danda afflictio, vt scribit Cicero in oratione pro C. Rabirio Posthumo, & Iurisperiti dicūt, quod afflictus in vno, releuandus est in altero, ne detur afflictio afflictō. Quare cū M. Tullij dictum non videris, & Iurisprudentiæ omnino ignarus sis, mirum non est, si mihi iam afflictō, prout potueris detrimentum attuleris. Recordare quod nobis nō volumus fieri, aliis nō debemus facere, & quod laus in ore proprio sordescit, ideo non debebas elato animo dicere, Audiui Ioannē Verneretū rediisse, qui vult mecum publicè disputare, ego sum adedò doctus, vt illū docere possem per tres annos. Nefanda vox, & erudito homine indigna, satis tamē remulento agresti q; doctorculo accōmodata, quæ me etiā absente summa sibi videtur gloria digla-

diari cum mea vmbra, & temere palinodiā recantare. Quòd si inficias iueris, nōne per cōpita torius vr̄bis me talē paulò antè prædicaueras, qualis nō eram, nec (vt spero) sum futurus? Verum-
enimvero hoc vnum cautè egeras, vt nouos (id sciūt omnes) discipulos allicerēs, & veteranos in officio retinerēs, quibus maximā auri & argēti copiam per fas & nefas (veluti Aspendius Citharædus) ad alendos fœtus tuos cumulares. Ab iis non modo accipere quod oportebat voluisti, sed etiā dare quod non debebant, coegisti, quāuis magnæ virtutis tibi primum fuisset argumentum, in magno labore paruis esse cōtentum, cū diuitiæ vix sint idoneæ, vt virtutis sint pedissequæ. Insuper quod Æschines dixit de Demosthene tibi rep̄sa potest cōuenire: nā sicubi pecunię numerētur, prōptissimè illic assisteres, actionēmq; viri nunquam faceres. Hoc negare minimè debes: quoniā omnibus patet notūmq; est, quòd neminē vnquā gratis docuisti, & illud Epicarmi semper dixisti,

Manus manum lauat, dato, & rursus cape quid.

Ideoq; nunquam cum Theocrito audebis dicere,

Non mihi sint nec opes Pelopis, nec multa talenta,

Nec celeri cursu ventos superare fugaces,

At uacuo cuius liceat cantare sub antro,

Et procul è specula mare prospicere profundum.

O vtinā in totum posset è vita abdicari aurum, ad illius perniciē repertum. Quantū fœlicius erat illud euum, cum res ipsę inter se permutarētur, sicut & Troianorū tēporibus est factitatum, si Homero credi cōuenit: nā propter illud hodie maxima viget inter homines discordia, & apud te appetitio

summa:

summa: licet dicatur quòd pecuniæ nulla est affectio, hoc est, nō interest, an dātur ista decē vel illa. Si cupis esse diues nō est cumulanda pecunia, sed ista tua habendi cupiditas minuenda, ex qua quantum detraxeris, tantum virtutibus adicies. Adde etiā quòd satius est securè sua, vt quisq; possideat retinere, quàm dum aliena nimiū appetit, de suis rebus periclitetur. Propter has ad virtutē capessendam exhortationes, magnas fortasse mihi habebis gratias, nec me Æxonensem maledicum pronunciabis, secus si feceris, singultu mutabilior cū sis è muto factus eloquens, & è famelico vomens, ea omnia vitia obiicies, quę & mihi cōuenire, & à me prorsus aliena esse iudicabis: & illa quę tibi erunt proptia, menti q; trabalibus clauis inherētia, transmittes oculis cōiuentibus & noctuinis. Tū erit gratissimū stulto iuxta suā stultitiā respōdere, ne tibi (vt ait Terētius) sapiens videatur, & dicere, quòd ad hanc amentia peperit te natura, exercuit volūtas, & seruauit fortuna. Quorsum fas erit plura de te dicere? tēq; à tātis sordibus quibus abundas purgare velle? quandoquidē etiam docēdi methodum me etiā absente laboraueris (non paucis reclamātibus ex meis studiosis auditoribus) cōtaminare, quā fideliter (docētes enim nō debēt mentiri vt ait Aristot.) iis tradiderā, à maioribus acceptam, qui rursus eā ab antiquis se didicisse prædicabant. Quamobrē quis nō reuocabit in ambiguitatē si quidam tum abire tētarent, quos vi retinebas, alij tibi auscultare nescirēt, quibus verbera minabaris, quæ in manu prius erāt, quàm in ore verba: maiores in te insurgerēt, eos blandis sermoni-

bus & illecebris cōprimebas : minimi quia nihil robore aut corporis agilitate poterāt, in perpetuis fletibus erāt. Postea rauca voce, fluentibus buccis, cōpresso sermone, madentibus genis, gestu immoderato, toruis oculis, recalua fronte, pilosis humeris, simis naribus, & repandis cruribus excurrēdo per pulpitu rhetoricabaris, maximasq; res ita interpretabaris, ut audientibus esset opus vaticinio ipsius Apollinis causa facilioris intellectiois, cum a te essent derelictę longē difficiliore numero Platonis, ubi excidit etiā tibi dicere, Nōne auditores, videtur vobis me tam esse doctum, quā vester p̄ceptor qui nuper recessit. Fœlix hēu nimiu fœlix ille discipulus, qui audiebat talia ex gurgulione, vel (& melius) auidis faucibus eiusmodi doctoris profluentia: dithyrambis etiā Pæonas cōmiscentis, & p̄ter hęc affirmātis temerē naturam superuacaneā esse in veri oratoris perfectione: ducto forsan themate ab ipso Pythagora, vel potius Demosthene, qui arte effecerūt, quod Deus & natura illis primò denegarunt. Deus & natura nihil frustra faciunt, nec denegant, quod tacitē aut expressē hominibus conuenire certò sciunt. Et recordare quod ars nihil aliud est, quā simia, hoc est imitatrix naturæ, prout legitur apud philosophum lib. 2. Physic. Quid ais? quid cessas? si tibi falsa obiticio, respondeas: nā qui tacet (ut perhibent) videtur consentire, nisi taceat causa infirmitatis, aut ignoratię, vel necessitatis, aut verecūdię. Neutro istorum modorū hucusq; tacuisti, ergo tacēdo te reuera affirmare fas est arbitrari. Si probares doctrinā Platonis (cuius auctoritas etiā si nullam

asserret

afferret rationē, me proculdubio frāgeret) in prō-
ptu est, quod apud eundē in dialogo qui Phædrus
inscribitur, inuenirē: vbi Socrates à Phædro inter-
rogatus, quomodo & vnde veri oratoris artē sibi
posset vindicare, respondet Socrates, Cōsentaneū
est (ō Phædre) fortē etiā necessarium, quēadmo-
dum in cēteris rebus, ita & in hoc certamine per-
agendo perfectū esse, quippe qui si tibi natura tri-
buerit vt sis orator, adueniēte doctrina, & exercita-
tione, excellens eris, si quid verò horum defuerit,
mancus eris. Quo fit, vt valde ineptus sis, qui tā-
quam noctua ad tātum splendorē caligaueris: re-
spondebis fortasse id quidē satis exploratū medi-
tatūmq; habuisse, sed minimē approbasse, vt adsti-
pulareris Auicēnæ aut Auerroi Platonis inimico,
& calumniatori: & vt faceres sicuti Pyrrhicus Ri-
parographus vocatus, qui ex rōstrinarum asello-
rūmq; pictura suā tulit cōmendationem. Interim
quoad primū summopere cauendū erit, ne Plato-
nis defensor qui tibi respondeat, annos iuueniles
ducat, qui tanta cōuitia posset & vellet in tuū fu-
ribundum caput retorquere, cuius scientia modo
pluribus esset fulcita rationibus, aduersus pluriū
opinionēs & sentētiās approbaretur. Diutius nolo
in huiuscemodi rebus frustra tēpus cōterere, iam
enim aliò me vocat dicendī occasio, quā illam de
vniuersis vel vniuersalibus quēstionē ab amantis-
simo fratre (cuius nondum genas prima lanuga
vestierat) propositā primis duntaxat labris degu-
stare quēā, ne quę mea nō sunt, & huic operi om-
nino nō cōueniūt, ridiculē videar adiucere, meā-
que falcem in alienam segetē immittere. Diuione

igitur reuersus, & multa in itinere cū eodē cōfabulatus, haud tandē cōticere valui, quin catenatim ansam meī à te discessus sibi aperirē, quam statim apprehendens, animoq; inuictus nullo modo suę adhuc tenerę etati succubuit, sed corā plurimis viris sapiētibus, aliis alia sibi suadētibus, iuxta adhibitū sermonē illā disputationē quę est apud Porphyriū, qua quæritur vtrū vniuersa sint in nostris mentibus necne, proposuit, tum tēporis aures tuas haud erant (ni meū me fallat ingeniū) perforatę, propter illud profundissimū à te datum silētium, quod Classicus qui longē doctrina & eruditione (tua bona venia dixerim) te præcellebat, temerē abruptit, & inuerecundē, quādo nulla distinctione adhibita esse, & nō esse viua voce respondit. Ideo quāplurimæ hinc & inde allatæ fuerunt opinionēs & sentētiæ, cum is non esset, qui iuxta easdem iudiciū ferret. Quare vt finalis iurgij quęstio inter vos sine cōtrouersia sopiretur, rationibúsq; adamantinis interrogata firmarētur, petiit duntaxat, quomodo esset de vniuersis ille locus Aristot. intelligēdus, à rebus videlicet singularibus ad vniuersales nos progredi debere in posterioribus Analyticis scribētis, & secus in physicis à rebus scilicet vniuersalibus ad singulares progrediendum esse proponētis. Huc & illuc excurrēdo posteaquam hoc enodare nequiuissetis, in ludum quasi exāgues, & summō cum dedecore vos inuicē recepistis. De his aliisq; quamplurimis si intelligere vultis, nostra scholia philosophica quæ in cōpendiosam artis differēdi institutionē ex Arist. Riuio, aliisq; auctoribus recētoribus collectā edidimus,

præuide

præuidebitis: vbi tu inter alios primò recordaberis, ne ea in me dicas quę cum tibi falsò responsa erūt, erubescas: aut singultu aliquo impediaris, veluti Pausanias, quo minus mihi respōdere possis. Attamen citra respirati si ad multum tempus spiritum cōtinere volueris, ille quotidianus sedabitur singultus: si minus, aquā gargarizato: si verò nimium vehemēs sit, accepto aliquo huiusmodi cū quo nares stimules, sternutato. Qua de re maiora videre poteris in symposio Platonis. Insuper datis positionibus quę serotinis exactionibus, hora videlicet quarta sesqui agitarētur: in locū determinatum reuera oportunē satis te cōtulisti, sed cōiecto in vtrumq; cōiitio, mox te fuga proripuisti, te inquā non potentē nobiscum cōcertare, & in quibusdam cōminus gloriari, Scytharūmq; more hoc spiculū vibraisti, vbi magna voce exclamasti, Nolo disputare, quia illi dederunt mihi theses in quibus est error valde magnus, dij immortales, quis, qualis, aut quantus est iste error? Litera vnica in vno vocabulo est prætermissa, Omnes homines deosq; restor te ex eo nihil plus egisse, quàm si dedisses operā cum ratione insanire. Te nō Aristarchū, sed Phalareum grāmaticum habemus, qui non notam apponas ad malum versum, sed armis poëtā perse quaris. Nihil semper floret, etas succedit etati, quare capite extenso veluti testudo, in tui ipsius rebus epicherecacia aliquando periclitaberis, ni Stesichori exemplum tibi sit propositum, qui ob Helenes vituperationem vtroq; lumine priuatus fuit, facta tamē recantatione, palinodia dicta, hos versus edidit,

Non uerus est sermo ille, neque tu in nauibus

Pulchris adisti pergama ad Troiæ incl'y'a.

Et statim visum recepit : quâuis à Philosophis sit dictum, à priuatione ad habitum non fieri regressum. Qua de re maiora apud nos loco iam citato videre poteris in prædicamento qualitatis.

Superest, illam tēq; quatēq; fœlicem per omnium ora volitare iuuentutē quæ tuis non decipitur fraudibus, & lenociniis, prædicare: quod postquam peregero, conuitia & maledicta aptè accomodatēq; satis in te retorsisse præfagio, cuius illa abrasa supercilia videntur mehercule aliquod crudele portētum redolere. Quo ruitis miseri? ad quē adolescētes hallucinati ultro vos cōfertis? ut pro terrena possessiuncula eternam scientiam amittatis? O iuuenes discendi cupidi, tam fallaces Sirenum cantus, & noxia Circes pocula contēnite, ne de vobis educatio pessima habeatur, sicuti de Cyri filiis, ab ineruditis magistris orta, & etiam litigiosis: qualis fuit Pelopidas, qui totam Græciā fēfellit, dum conuersantes cum ipso supra quadraginta annos deteriores dimisit, q̄ assumpsit. Reuocate in memoriam, quo modo in sacris scripturis legitur, quod non est arbor bona quæ fructum faciat vitiosum, neq; arbor vitiosa quæ fructum faciat bonum. Aliam igitur vitæ consuetudinē eligatis, eam vobis nō insuauem aliorum præceptorum reddet consuetudo.

Frigidus ô pueri fugite hinc, latet anguis in herba.

Qui quidem helleboro nunquam potuit rabiem conterere, cuius rei tanta est luciditas, ut nulla proculdubio iam cōsurgat dubitatio. Quod si cōsurge

surgeret, nōne huic homunculo (apud quem nō tantum valet verā iudicium vitæ, quā effrenata simulatio linguæ, & intelligentiæ) hucusq; summum bonum fuit, de vno aut altero quouis etiam probatissimo viro suis simultatibus & ineptiis inuidere? & (quod peius est) maledicere? Similibus hoc cōmune, vt quibuscum certare nō possunt, ipsi aliis deteriores conentur demonstrare. Hoc quod proponimus si pro certo tenere nō vultis, sed vestram naturalem memoriā audiendo exercere: nōne eruditissimum virum D. Nicodum quem excellentiæ causā nomino, mutam poesi, vel potius statuem, truncum appellauit? Magnanimū Ioannem Matthæum optimarum artium professorē Dolanum, ignarum, dementem, sophistam barbarum appellauit, licet tantorum immemor beneficiorum ab eo fuisset educatus, cum Iro pauperior is esset iudicatus. Inter hos haud possum præterire sapientissimum Io: Doriuale. vtriusq; iuris doctorē eruditissimum, cuius scriptis glossam & annotationes addere (vt hisce oculis vidi) triduo laborauit, ob id tantum, quod illis magistellus fuisset nominatus. Prætereo reliquos quos haud possum numerare, vel numerando molestiam vitare: quorum omnium reliquæ (quod maximum est virtutis indicium) cum quauis nobilitate adhuc nō recusarent concertare. Fulgebunt ideo iusti, & tanquam scintillæ discurrent in arundinetis, & hoc vnum me recreat, reficitque plurimum quod legitur in Odis apud Horatium,

Iustum tenacem propositi virum,

Non ciuium ardor prauis inuentum,

Non uultus instantis tyranni,

Mente quatit solida. &c.

Nunc ad te ut reuertar (Polete.) & de patre nihil omnino dicam, qui maiorem iniuriam reipub. facere non potuit, quàm quòd te talem genuerit, genitumq; educauerit. Quæ mens, quænam est illa matris tuæ ratio gallinacea? qua nigra loquendo dealbare, & alba scriptitando denigrare inuestigas? Tantum tamen abest, ut illud sis ex animi voto cõsequutus, ut iam nemini dubium veniat, quin quælibet tui corporis pars quantumuis tenuissima, furiarum tadas possideat, quæ te verum Orestem effingunt tantorû virorum triumphos & honores egregios existimantem linguæ tuæ volubilitate prorsus denudasse, tibi è vestigio arrogasse: immo verò illorum laus sic posthac illustris erit & peruagata, ut unusquisq; meritò poterit beatam Dolam, fælix Besuntium appellare, ubi tale sit & vigeat philosophorum luminare magnû. Illustrum præter hæc quodammodo Passofontē, quòd talem genuerit, qui hanc tuam antiquare possit philologiam, & insipienti contradicere iuxta illa gaudia à Zephyris tibi prouenientia. Disce nunc ô miser, infælix attende, quantum noceat tantorû virorum laudibus fucum imponere. Nam inquit Theognis ciuis Megarensis,

Auro & argento est potius uir fidus habendus,

Vrbs ubi uexatur seditione graui.

De studiosis hominibus optimè posthac sentias, ac de te ipso nihil citra infamiam dicas: ni hoc vnum conueniat magistro morum, & senile sit, ætatiq; tuæ concedatur, aliquid de teipso prædicare,

care, incertum videlicet, turpe, inauditū, crudele: quod omnia supradicta protuleris, maximamque meae mercedis partem (vti prius dictum est) iniuste denegaueris. Hoc quidem euidenter apparet ex altis nostrarum altercationum iudiciis, in quibus licet mei iuris non essem, aliquid quotidie praeter aequum & bonum innouabas, quod facere iisdem pendentibus non debebas: accedit & illud quod Iurisperiti dicunt, Bona fides non patitur, ut idem bis exigatur. Quod in hoc ita pueriliter erraueris, vix ac ne vix quidem in aliis erroris periculum euitabis, tibi que haud fiet iniuria, si eò tanta dementia reuertatur, vnde est profecta. Intumescas quantum possis, insanias quoad velis, de me hoc vnum duntaxat poteris euomere, quod quondam iratus Achilles dixit de Apolline,

Lassisti me Phœbe Deorum pessime, certè

Vindictam cupiam, si tantum uirum adesset.

Maiores de his aliisq; rebus dicerem, ni Salinenses (quibus plurimū debui, & adhuc debere non recuso) aliqua ex parte offendere praesagirem, à quibus homo nulli flagitiosissimo secundus fuit receptus, eo videlicet orationis genere, quo multa erant sapienter, acutè, & grauitè significata. Non reprehendo si id per sex menses à diuersis grammaticorum exemplis (& malè) cōpilaueris, totidemq; repetieris, sed quòd dicendo grauitè peccaueris, cum tu mutus aliquādiu factus papyrus inuerecundè è sinu extraxeris. Nam Zenonē Stoicorum principem dicere solitum accepimus, philosopho dignum minimè esse id verbū, quod antè probationem non fuisset mente cogitationeq; instinctum.

stinctum. Ibi reuera plus elaborasti, hoc vnum affirmare possum quā in illa oratione Isocrates quæ viginti talentis licita fuit, aut in animalium historia Aristoteles, quam quadringentis aureorum milibus & octoginta Alexander magnus redemit. O fœlix fœlix de Pœsmis iuuenilis atas, & vrbs inclityta consilio, mœnia Dardanidū eodem superās, postquā tuas simulates & ineptias quæ sunt à Gadibus vsq; ad Gangē, in terras à se si non procul, aliquo saltem interuallo remotas, ablegauit: nocentēq; (non tamen verberibus cēsum) abire coegit, vt maius beneficium cōferret, si animā ab imperitia, quā corpus à morbo liberaret: quādoquidē tua peior sit quā canū natura, qua notos & ignotos tibi fore putas inimicos: hoc postquam iuuentuti notum erit, tuam viuendi consuetudinem euitabit. Antequam finem dicendi faciā hoc vnum tuis oculis subiiciam, quod decet viros probos semper res magnas & præclaras aggredi, bonāque spem sibi proponere, quemcunque autem euentum Deus dederit, generosè perferre. Hæc habui (ô morum magistelle) quæ de tua temeritate, ignorantia & malitia dicerē, partim quod timerem ne tuæ res vbi perfloruissent breui tempore contabescerent: optabilius est enim valetudinem prosperā retinere ne pereat, quā pereuntem recipere: partim quod apertè odisse magis sit ingenuum, quā simulata fronte sententiam occultare, iuxta illud Ciceronis dictum, Nulla perniciēs vitæ maior inueniri potest, quā in malitia simulatio intelligentiæ. Et breuius quidem, quā dicendi materia postularet, verū hoc plurimum

me sollicitabat, ne inciderem in vitium loquacitatis, quod sæpenumero tibi obiiciebā. Quantumuis illud agere mihi non esset proprium, sed misereri promptissimum: magisterio tamen tuæ crudelitatis didici, quod natura non dedit mihi nascen-
ti, factus sum quod non eram, & in contrarium nunc est quod aliquando præstabam. Quapropter peto & quæso, si bene quid de te merui, aut hic noster labor qualiscumque sit, gratus tibi potissimum fuit, ne (cùm seruiles sint homines nisi de futuro solliciti) nouum honorē posthac affectare velis, priusquam amicum fidelem quæsieris cum quo tua cōsilia cōmunices: patronumque aliquem elegeris, cui (sicuti quondam Alcibiades Socrati) omnia tua vel charissima quæcunque illa fuerint, liberè commendes, quorum tanta sit etiam apud omnes eruditos æstimatio, tanta auctoritas & facundia ut illis refragari nemo audeat.

Serò sapiunt Phryges.

Noli ideo altum sapere.

F I N I S,

